

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 d., 6 luni 3 d. 50 cr., 3 luni 1 d. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 d., 6 luni 4 d., 3 luni 2 d.
Pentru străinătate pe an 12 d., 6 luni 6 d., 3 luni 3 d.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:
Administraținea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sânt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancaute se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr. — de două ori 12 cr. — de trei ori 15 cr. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiu, 20 Octomvre.

Se știe, ni se spune din Făgăraș și ținut, că comitatul Făgărașului n'are se se mai bucare mult de țilele vieții sale. Se știe și acest „se știe” cuprinde o temere în sine, care a străbăut departe preste marginile comitatului Făgărașului. Semnele, cari inspiră temerea aceasta, nu lipsesc. Postul de comite suprem este de mult vacant și agendele comitelui suprem le prevede comitele suprem al Brașovului. Mai departe inspectoratul de dare din comitat se desființează, tribunalul este deja demult desființat.

Guvernul de astăzi poate că are în vedere consecența, că dacă s'a desființat comitatul (districtul) Năsăudului se nu rămân nici comitatul Făgărașului, unica jurisdicțiune politică aproape curat română în Transilvania.

Isvorul acestui „se știe” este destul de demn de credință. Din toate câte se petrec în țeara noastră dispozițiunea de a lua de verosimilă scirea aceasta ni s'ar părè întemeiată și așa credința noastră nu ni se poate lua în nume de rău din nici o parte. Cu toate aceste până când nu vom avea sciri mai sigure despre o astfel de intențiune a guvernului, tot ne mai este permis a ne și îndoii, că guvernul va șterge și ultima remășiță din timpul, când eram îndreptățiți a presupune, că a sosit și pentru Români din Transilvania întreaga respălătirea suferințelor lor seculare.

Nu ne vine a crede, o recepișim, pe lângă toatesemelele mai sus înșirate, că guvernul ar avea intențiunea de a mai da și lovitura aceasta elementului nostru, pentru că dacă ar fi așa nu putem, presupune, că Români din acel comitat, și în special inteligența căta se află acolo, ar sta cu mânie în sin față cu o amenințare atât de gravă a vieții jurisdicțiunii lor administrative.

Inteligenței noastre române din acel comitat i stau la dispozițiune in-

terpelețiunile în adunările generale a le comitatului, i stau interpelețiunile în dieta țerei. Prin aceste Romani din acel comitat se pot asigura cel puțin despre aceea, dacă acel ominos „se știe” este sau nu este adevărat; și dacă este adevărat, inteligenței de acolo i este calea deschisă a recurge la memorande sau petițiuni, cari se le substează dietei și guvernului cu scop de a impede ștergerea unei jurisdicțiuni administrative, ce și are dreptul seu basat și în numerul poporațiunii și în situațiunea topografică a comitatului: între Olt, Carpați și ramurile acestora.

Dar oare numai Români din comitatul Făgărașului sînt obligați a fi cu luare aminte la cele ce se știe că au se se întempe cu menționatul comitat?

Cele indicate că ar trebui se le facă Români de acolo, respective inteligența din comitat, firesce că se cuvine se le facă dēnsa în prima linie. Însă dacă este adevărat că se intențiunează reducerea comitatului Făgărașului, atunci toți din toate părțile se i spriginu cu mijloacele posibile și permise de lege.

Pentru că însă spriginul nostru se aibă valoare și pentru că preste tot în casuri de asemenea natură cuvântul nostru se aibă valoare trebuie ca toți Români din Transilvania și Ungaria se avem o procedere uniformă în toate afacerile noastre politice. Dar nu cum se întemplă în multe părți, că unii dintre ai noștri în conferențe naționale sînt pasivistii cei mai extremi și de altă parte sînt aderenții cei mai credincioși ai organelor guvernului.

Deci, și pentru cazul sulevat în șirurile acestea și pentru ori și ce cas de felul acesta, odată trebuie se facem ceva că se nu mai orbece fie-care încătro il due vederile.

Revista politică.

Sibiu, în 20 Octomvre.

Distințiunea, ce s'a făcut ministerului Tisza a fost discutată de presă în toate nuanțele ei. Cea guvernamentală este favorabilă ministrului în aprețirile sale; cea opozițională din contra vede în actual distințiunii numai lucruri, cari nu încep în cadrul patriotismului unui ministru unguresc. După „Magyarország” nici fusiunea partidelor numai este acum posibilă tot din cauza distințiunii.

„Egyetértés” sciespune pentru ce fur decur Tisza tocmă acum cu ordinul s. Stefan. Foaia citată șie, că principele Carol, când a trecut prin Budapesta a oferit primul ministru unguresc „Steaua României.” Acesta a refusat însă distințiunea română, din motivul, că până aci n'a fost în pozițiune de a accepta dela marchurul seu astfel de semne de distințiune. „D. Ztg.” șiece la aceste că de oarece este sciut, că Tisza are ordinul „Stelei României” este foarte probabil, că cele spuse de „Egyetértés” sînt adevărate. Cu toate aceste „D. Ztg.” crede, că altul este motivul distințiunii lui Tisza și nu ordinul român. Motivul cel adevărat ar fi de a se căuta în ținuta ministrului dela timpul ocupării Bosniei și Țerțogovinei încoace până la votarea bugetului pentru armată și până la primirea clădirilor plănuite de fortărețe.

Dela Petersburg vin scirile cele mai estravagante „Daily Telegraph” află că primul bucătariu al țărului a încercat să'l otrăvească.

Dela Berlin se telegrafează că împăratul a leșinat în mai multe rânduri, dară n'a fost lovit de apoplexie, după cum se susținea mai nainte. Causa leșinului este iritațiunea cea mare în urma atentatului din urmă. În cercurile curței din Berlin se vorbesce de o

schimbare pe tronul rusesc, de oare ce starea spirituală a țărului condiționează schimbarea aceasta.

Înainte de a trece la afacerile Orientului înregistram o curiositate de telegramă originală a lui „P. Ll.” dată din London 30 Octomvre:

„Daily News”, foaie liberală, care este aproape de guvernul actual englez, aduce un articol foarte cătrănit contra Austro-Ungariei. Aceasta este o reuniune dostrămată și temporară de staturi. Guvernul lui Gladstone nu calculează de loc cu influența Austro-Ungariei, care era basată pe o susțințiune ce acum este aruncată în vânt.

Organullul Risticii, „Istok”, publică un articol de fond rēboinic, provocând pe toate partidele se se uească și se se opună Austro-Ungariei.

Ministeriul demisionat căută din toate puterile se facă imposibilă o nouă compunere a cabinetului. După demisiune, Ristici a declarat într'oadunare a cetățenilor din Belgrad că ori-ce ministru, în care ar fi inclinat se cedeze, s'ar face vinovat de aruncarea Serbiei în brațele Austro-Ungariei. Ori-cine, în impregiurările actuale, ar forma un cabinet sub alte condițiuni de cât cel actual, ar fi un trădător al patriei. Dēnsul, Ristici, poate se i asigure, că Serbia trebuie se iese învingătoare din lupta vamală cu Austro-Ungaria

Până în momentul de față nu s'a finit crisa ministerială. Principele n'a răspuns la petițiunea de demisie a lui Ristici. Formarea unui nou cabinet de Marinovici n'a căștigat alte șanse. El a convorbit în țilele aceste cu principele, cu Ristici, Stevtșcha, Mihailovici, Piroshanz și Bogițevici. Principele ar voi se evite cu ori ce preț lupta vamală. Opoziția însă nu viece se se espună urmărilor unei situațiuni create de Ristici, în cas că lupta vamală față cu opinia publică din Serbia și față cu atitudinea Austro-Ungariei, ar fi inevitabilă.

FOIȚA.

Scrișoarea lui A. Papadopol-Calimah cătră V. Alecsandri.

Geneva 20 Iulie 1880.

(2 Urnare).

Scrișorile lui Teofan linisciră spiritele ingrigite în Rusia; însă Iesuiții sperând, că vor desbina pe biserica rēsărîtului, pe ortodoesii din Ucraina, Lituania, Podolia și Polonia, nu înceta de a tot respândi vorbe, că patriarhul Ecumenic s'a făcut Calvinist, și astfel ei se opintau se i facă se se uească cu dogmele Papei. Totodată ei trimit credincioși de ai lor la Geneva și tipăresc la 1632 și 1633 brecesce și latinesce, o carte în XVIII capitule și XXX întrebări, plină de învțătură calvinească sub titlul: Cyril patriarh al Constantinopolului cătră cei care întreabă și cercetează pentru legea și credința Grecilor. Această carte,

care purta numele patriarhului Lucar de autor, se imprăscie deodată prin Constantinopole, prin Rusia și prin toate țerele, unde se aflau otodocsi. Iesuiții isbutiră a face se creadă mulți, că Lucar este apostat, că patriarhul și chiar biserica dela Constantinopole urmează doctrinei deșcălului dela Geneva. S'a pretins că manuscriful, după care se tipări această carte, ar exista la Geneva, și că ar fi scris cu chiar mâna lui Lucar; dar căți au pretins aceasta, sînt protestanți, nime nu ne spune, unde anume se păstrează manuscriful, nici ne spune, că l'ar fi vędut. În tot catalogul de autografe dela Geneva, n'am putut găsi o vorbă măcar despre existența vre-unui manuscrispt al lui Lucar.

Trebuie se șieci, că în Elveția la Geneva tipografia s'a introdus la 1478. Cea dintăiu carte, care s'a tipărit la Geneva este *Le livre des saints Anges*, par Fr. Eximenez ou Ximenez, la 22 Martie 1478, pe care am vędut-o aici, păstrată sub sticla, cum se păstrează toate incunabulele și manuscrisele, fie care în deosebi, sub cheie, pu-

tându-se vedē sub sticla. În epoca, despre care vorbim, tipografia era foarte respândită prin Elveția, și o mulțime de tipografi din Franția și Germania, din Italia scăpau aici cu viața de prigonirile Sorboniștilor și ale Iesuiților. Dintr'atăți tipografi unii nu prea erau conșcințioși, și s'au vędut multe cărți tipărite sub nume de autori, care nu sciau nimic despre scrierile, ce li se atribuaiu. Oamenii de tot felul, intriganți politici, sau fanatici se folosiau căte odotă de credulitatea unor tipografi, și le aduceau manuscrispe de tipărit din partea unor autori, care în realitate nu sciau nimic de scrierile, ce li se atribuaiu, și care remăniau incremențiți, când se vedeau în mâine publicului. Așa de pildă, la 1534 Februarie în 22, ambasadorul Franciei *Daugerant Seigneur de Bois-Rigaut*, protestează din ordinul Regelui Francisc I la consiliul de stat de Geneva, despre o carte de tot calvinistă tipărită în limba franceză la Neuschatel, sub titlul: *Confession de foi de maître Noël Beda*, că este falsă, și că Noël Beda, doctor în teologie

din Paris nu este calvinist. Eată textul aceste note diplomatice:

„Magnifiques Seigneurs, le Roy mon maître a été averti comme il a été imprimé à Neufschatel plusieurs livres lesquels ont été composés par aucun de la nation de France et dont est pareillement l'imprimeur. Les susdits livres sont intitulés: La confession de maître Noël Beda. Je vous avise, Mes seigneurs pour certain que jamais le dit livre n'a été fait par le dit Beda, qui est un homme de bien, savant, de bonne vie et de considération.

Et pour ce que j'ai été averti qu'en votre ville (Geneve) il y a beaucoup de ces dits livres, je vous en avise aussi, afin que vous les regardiez comme abusifs et scandaleux. Et si ceux qui les ont faits et composés se trouvent en votre ville, qu'il vous plaise les vouloir faire arrêter, afin qu'ils répondent en justice pour y attendre le droit et la punition. En cela faisant, vous ferez grand plaisir au Roy qui le reconnaitra envers vous.

Le Roy est averti aussi de quelque défection que vous avez entre vous pour

Situația în Albania tot nu e încă lămurită. Ultimile scrieri ne spun, că dispozițiile, cari domnesc în rândurile albaneze sunt de natură a împiedea încheierea diferendului muntenegrean cu bine. Riza-paşa, vedând că Albanezii sânt hotărâți să se opună chiar și Turcilor, voește să-și retragă oștirile regulate și să lase pe Muntenegreni a-și lua în stăpânire Dulcinul. Albanezii în același timp se grăbesc să așeze orașul. Arangiarea modalităților cedării nu este încă desăvârșită.

Se pare că trăgăturile în afacerea muntenegreană ar fi inspirate de politică austro-germană, care voește să parăze jocul politicii anglo-rusești cu atitudinea Greciei. În comisia delegației ungare, banonul Haymerle a reinnoit declarațiile făcute în comisia delegației austriace. Cancelarul austro-ungar a adăugat, că dacă după regularea condițiilor cedării și după deșertarea Dulcinului de oștiri turcești Muntenegrenii nu l-ar ocupa, demonstrația navală ar fi terminată. În orice caz Austria nu va lua parte la nici o măsură, pe urma căreia ar pute să rezultă un act de război contra Turciei. Cancelarul austriac crede, că este posibilă menținerea statului otoman în Europa în marginile tratatului dela Berlin.

Telegramele din urmă aduc știrile importante, că Riza-paşa a fost destituit și înlocuit cu Derviş-pşa.

Cartea roșie a monarhiei austro-ungare.

1. Negocierile în privința rectificării granițelor greco-turce.

Primul capitol, care se ocupă cu chestiunea granițelor greco-turce, ne dă o idee completă despre toate fazele și schimbările, prin care a trecut această chestiune din ziua încheierii tratatului dela Berlin până în cele apropiate timpuri. Împortantele documente, care sânt trecute în acest capitol, au fost deja în mare parte date de mai înainte publicității, dar totuși legătura dintre densile devine mai lămurită prin esunerea lor pe rând „Cartea roșie“. De altmintreia aceste documente ne procură și ocaziunea de a cunoaște atitudinea, ce guvernul austro-ungar a păstrat față cu chestiunea greco-turcă; atitudinea, care n'a fost expusă până aci prin nici un document.

Se știe, că la 13 Iulie 1878 congresul dela Berlin a ținut ultima sa ședință. Numai după trei zile dela această dată comitele Zichy fu în po-

sițiune a comunica următoarele din Constantinopole comitelui Andrassy:

„Atitudinea Greciei provoacă pe aici ceea mai mare îngrijire; opt batalioane turcești au fost deja imbarcate pentru marea Egea, cu destinațiunea de a asigura granițele Epirului și Tesaliei contra încalcărilor.

Chiar la 18 Iulie Grecia se grăbi a invita pe Poartă să numească o comisiune micșă, care să aibă însărcinarea de a regula noua granițuri. Comitele Andrassy nu aprobă nici de-cum această atitudine. Aceasta reiese dintr-o circulară, pe care a adresat-o misiunii lor străinate și le-a comunicat următoarele asupra întrebărilor, ce a avut cu ministrul grec Delyannis:

„I-am recomandat mai înainte de toate a se manține strict pe terenul ce a fost desemnat de congres. Demersul pe care l-a întreprins de curând Grecia, se abate, după părerea noastră, dela această cale și prin urmare nu poate să fie aprobat de noi... Guvernul grec ar fi trebuit ca, mai înainte de a face guvernului otoman de a procede la făcerea noilor granițuri, să l întrebe, dacă este dispus a accepta în principiu negocierile pe baza tratatului dela Berlin. Dacă Poarta ar fi consimțit la aceasta, atunci ar fi rezultat implicit și aderarea la principiul rectificării de granițuri și prin urmare s'ar fi putut începe discuțiunea asupra amănunților. Dacă Poarta ar refusa, atunci articolul 24¹⁾ dă dreptul Greciei de a face un apel la mijlocirea puterilor. În aceste condițiuni, Grecia va pute să conte pe bunele noastre servicii.

Într-o circulară cu data de 8 August 1878, ministrul de externe se însărcină a combate punct cu punct argumentele prezentate de d. Delyannis pentru întinderea Greciei. Aceasta este Nota cea dintâiu din șirul de Note-protest, care s'au ocupat cu această afacere. Un pasagiu din el, care nimicește un argument întrebunțat adese-ori și astăzi, l reproducem aci. Ea-că:

„Scim că guvernul din Atena se încearcă a afirma, că el numai în urma sfaturilor și asigurărilor date de unele puteri mari, s'a obținut dela orice procedură agresivă contra statelor Sultanului și din aceasta el speră a deduce, că puterile acele, care, prin influența lor pacificatoare, au împedecat acțiunea Greciei, sânt astăzi datornicele ei și sânt ținute în mod leal a spriginți pretențiunile grecești. Nu este de competența guvernului imperial a cerceta valoarea și greutatea sfaturilor, ce puterile dela Vest au dat de doi ani Greciei; dar el este în drept a afirma că, dacă Grecia a observat o atitudine expectativă și s'a abținut câtuva timp dela orice act direct de ostilitate contra Turciei, ea a făcut aceasta nu numai în urma sfaturilor sau a făgăduielilor unor din

puterile europene, ci numai și absolut numai în urma neusecerilor tuturor aceluia demersuri pe care le-a întreprins spre a se asigura contra consecințelor întreprinderii ei.

„Această Notă, care continuă astfel într-un ton foarte energetic, încheie cu următorii termeni:

„Maiestatea Sa Sultanul și guvernul său sânt foarte convingși, că marile puteri, mai bine lămurite asupra naturii, motifelor și consecințelor cererii făcute de guvernul grec, își vor modifica vederea lor de mai înainte și se vor grăbi a da cabinetului din Atena nesce astfel de sfaturi de drept și de înțelepciune, încât îl vor face să renunțe dela a întreprinde, care ar fi tot atât de nedreaptă cât și de nepolitica. În nici un caz Europa nu va vol să urmeze pe Grecia pe această cale periculoasă și să se espună astfel a compromite opera sa de pace.“

Această declarațiune a Porții nu avu nici cel mai mic efect măcar.

La 21 August 1878 Wimpffen relatează următoarele comitelui Andrassy:

„D. Waddington m'a rugat să comunic Esc. Voastre, cum că reprezentantul Franței în Constantinopole a primit instrucțiuni să recomande Porții sinceră și completa esentare a tratatului dela Berlin. Această recomandățiune cuprinde toate părțile tratatului dela Berlin, fără deosebire de nuanțe prin urmare și pe Grecia.

„D. ministru al afacerilor străine constată cu o mare satisfacțiune că, în privința Greciei și a făcării noilor granițuri dintre regatul grec și imperiul otoman, vederile sale sânt cu totul de acord cu acele ale Esc. Voastre, și că limbajul său a fost același, cu deosebire însă că el a ordonat să se declare la Constantinopole, că Franța nu va consimți nici odată la o bombardare a Pireului de către flota turcească.“

Baronul Mayer anunță și el din Petersburg, cu data de 28 August 1880, următoarele comitelui Andrassy:

„Conducătorul ministerului de externe nu a dat să se înțelege reprezentantului turc că Rusia, deși are aceleși motive spre a nu fi cu totul mulțămît de rezultatul congresului, totuși va îndeplini punctual angajamentele ce a luat, și nu poate de cât a sfătui pe Turcia să facă tot astfel.“

D. de Radovitz către principele de Reuss.

Berlin, 2 Septembrie 1880.

„Esc. Voastră a putut să vădă din diferitele comunicări, ce vi s'au trimis de la încheierea tratatului dela Berlin și dela preschimbarea actelor de rectificare efectuate aici la 3 ale lunii trecute, că guvernul turcesc pune mare pedică esecutării stipulațiunilor de la Berlin.

„Otărrile congresului și articolul 24 din tratat, relative la regularea granițurilor

dintre Turcia și Grecia, au fost respinse pur și simplu prin circulara Porții de la 8 August, anul curent, pe care o cunoaște și Esc. Voastră.

„Din cauza acestei atitudini a guvernului turcesc, s'a produs chiar de acum o nouă febră în multe puncte din peninsula balcanică, care prin vitioarea lor desvoltare, amenință să pună din nou în chestiune opera de pace creată prin sforțările puterilor prin tratatul de la Berlin.

„Guvernul imperial este conșins, că va da peste aceleși vederi și cele-lalte cabinet, cări au luat parte la tratatul de la Berlin; că este de dator la lor comu de a înlătura o asemenea eventualitate. El speră că reprezentările unite ale puterilor vor reeși a face pe Poartă să înțeleagă trebuința unei esecutări leale și complete a obligațiilor ce și-a luat prin tratat. Spre aceasta credem de folos, ca reprezentanții puterilor contractante acreditați în Constantinopole să exprime ministrilor Sultanului o formă comună, sau cel puțin în același timp acceptările guvernelor lor, ca Poarta să nu mai pună nici o pedică esecutării arangiamentelor din tratatul de la Berlin încheiat cu propria sa cooperare, și să dea instrucțiuni clare și pozitive autorităților sale de pe la punctele, unde ele sânt chemate, conform tratatului, se coopereze pentru noua arangiare a relațiunilor.

Sântem gata a da instrucțiuni în acest sens ambasadorului imperial din Constantinopole, dar' trebuie bine înțeles, să scim mai dinainte, dacă un asemenea demers este aprobat și împărțit și de celelalte puteri, cari au lucrat în parte într-un chip solidar la tratatul dela Berlin. Bine-voiască Ecceleza Voastră a se informa în mod confidențial despre vederile cabinetului de acolo.

Într-o chestiune Grecia făcu un pas mai înainte și făcu apel la mijlocirea puterilor. Lordul Salisbury declară la 14 Septembrie 1878 față cu comitele Deym, însărcinatul din Londra cu afacerile austro-ungare, „că n'ai rămas alt-ce va de făcut, de cât a satisfice dorința guvernului grec“. În aceeași notă comitele Deym mai adăugă:

„De altă parte aflu, că ministrul de externe ar fi dis, că puterile, dacă voiesc să întreprindă mijlocirea, mai întâiu să mai micșoreze pretențiunile cele esagerate ale Greciei și să îngrijescă de aceea, ca Grecia să accepte o regulare de granițuri nu numai ca o arvnă, ci se și obligă în același timp de a nu mai ridică mai târziu vre o pretențiune față cu Turcia.“

În chestiunea mijlocirii se punută mai întâiu guvernul francez, de vreme ce d. Waddington printro circulară cu data de 11 Octovmre 1878, pe care am publicat-o și noi chiar de atunci, invită pe puteri a oferi mijlocirea lor Turciei și Greciei. Toate puterile acceptară această propunere. Declarațiunea Austro-Ungariei este espusă în următoarea Notă, care aruncă o curioasă lumină asupra atitudinii monarhiei atât față cu Englitera, nota-bene față cu Englitera lordului Beaconsfield.

Comitele Andrassy către comitele Beust din Londra.

Estras Budapesta 4 Noemvrie 1878.

„De vreme ce propunerea franceză nu impune Porții nici o sarcină și nu i cere imediat de cât aderarea la principiul unei rectificări de granițuri și numirea de comisari, credem că trebuie a ne asocia la proiectul demers în Constantinopole, de și am fi preferat a nu sili pe guvernul otoman în acest moment cu asemenea lucruri. Acest demers va lua numai atunci un aspect ostil față cu Turcia, când Englitera ar refusa de a lua parte la densul. Ne ar părò cu atât mai rău de una ca aceasta, cu cât noi ținem la aceea ca atât în amănuntele cât și în soliditatea chestiunii orientale să procedăm în acord cu cabinetul din St. James.“

Între aceste Sublima Poartă se grăbi, prin negocieri directe ce începu cu Grecia, a preîntimpina mijlocirea europeană. După cum anunță comitele Beust cu data de 5 Decemvrie 1878, care fusese transferat în

la foy dont lui déplait très-fort, et vous recommande de vous garder de nouveautés dangereuses et nuisibles.“

Mai jos, în registrul consiliului de stat al Genevei se cetesce tot sub anul 1534: „On lui répond qu nous ne connaissons pas l'imprimeur.“¹⁵⁾

Cartea tipărită la Geneva, sub numele patriarhului Lucar, ridică o vijelie grozavă. În Rusia s'a cregut astădată, că Lucar e fără îndoială calvinist. Petru Moghilă metropolitul Kievului, moldovan de nasceră și fiu de Domn al Moldovei, alcătuisse dela începutul acestor șgomote, după însărcinarea sinodului Rusiei, Mărturisirea ortodoxă a credinței bisericiei sobornicescii și apostolescii a rășăritului. El o scrisese elinesce și latinesce și acum o publică¹⁶⁾. Atunci și Meletie Syrig protosingelul bisericii ecumenice a scris o

întimpinare contra scrierei atribuite lui Lucar, sub titlul Οὐδόδοτος ἀρτιόδηγος, care s'a tipărit întâiu în Moldova, la Iași, la 1639¹⁵⁾, ear la Bucuresci la 1690, cu un opuscul al lui Dositei patriarhul Ierusalimului, contra Calvinilor¹⁶⁾. Tot atunci și eruditul Matei Cariofil, de religie greco-latina unită, a tipărit (Romae. Typis de propaganda Fide. 1632 în 4°) o condamnare a scrierei calviniste atribuite lui Cyril Lucar.¹⁷⁾

La Constantinopole se făcu atâtă șgomot din cauza cărții tipărite la Geneva sub numele lui Lucar¹⁸⁾, că

¹⁵⁾ Innocentiu, op. laud. II, 500. — Fabricius Biblioth. Graec. tom. XI, pag. 474. — Papadopulo-Vretos, op. cit. I, pag. 26, Nr. 76.

¹⁶⁾ Dosithe. Historia de patriarch. lib. XI, Cap. 10, pag. 1171, edit. Bucuresci 1... Papadopulo-Vretos, op. cit. I, pag. 41, Nr. 119.

¹⁷⁾ Papadopulo-Vretos, op. laud. I, 21, Nr. 63.

¹⁸⁾ Această carte s'a tipărit la Geneva de trei ori: La 1632 și 1633 în 4°, ear la 1645 în 8° Ierusal. în prefața Οὐδόδοτος ἀπολογία, edit. Snagov 1650.

¹⁴⁾ E. H. Gaullieur, Etudes sur la typographie Genevoise du XV au XIX Siècle, pag. 90—93.

¹⁵⁾ Innocentiu, op. laud. pag. 500. — Papadopulo-Vretos, Νεωλλήνικη Φιλολογία, tm. I, pag. 34, Nr. 101.

inimicii săi profită și isbutesc ca patriarhul să fie nu numai destituit eară și esilat la Tenedos, după ce a cărmuit opt ani biserica ecumenică: ear în locul său se numește patriarh prin ajutorul Iesuiților Cyril Verias la 6 Octovmre 1632; însă preste câteva zile, adevă la 11 Octovmre, Lucar se suie pentru a treia oară la scaunul său patriarhal, cu ajutorul ambasadorului Fiamengo Cyril Verias se isgonește la Tenedos. (Va urma).

* (La postă). Domnule oficiant! N'aveți vr'o serioasă post-restant pentru Isac Levi?

„Ba da, este una, pentru care veți plăti un porto de 40 bani.“

„Ah domnule oficiant, binevojiți a'mi ceta scrisorica, de oarece eu nu știu ceti!“

„Bucuros!“ (rupe sigilul, cetesce și Levi ascultă cu atențiune).

„Îți mulțămesc din inimă, d-le oficiant! Să-ți dea Dñen sănătate! Scri-sorica o poți oprî. Adio!“

PARTEA SCIENTIFICĂ și LITERARĂ.

Istoria aritmeticii și principiile fundamentale

la tractarea Aritmeticii în școala populară.

(Descrierea făcută în adunarea generală a Reuniunii învățătorilor români din Teara Bârsei la 26 Aprilie 1880 în Zemești)

de

Domiețiu Dogariu.

Învățător la școala primară din Satulung.

III. Dezvoltarea metodei.

(S Urmare).

Cum s'a dezvoltat procesul metodei celui nou din cel vechiu, ni-l descrie tot pedagogul Grube într'un op al său intitulat: „Leitfaden für das Rechnen in der Elementarschule“ în modul următoriu: Că întemeierii întregului nostru metod elementar, și cu deosebire însă a unui metod cultivătoriu pentru calculul elementar, urmează așadar un period înainte de Pestalozzi, de timpul său și de reformele cele noue ale școlăi sale.

Periodul cel dintâiu s'ar pute numi foarte nimerit periodul obiectivității unilaterale. În acest period aritmetica se prezenta școlarului ca o știință abstractă, se considera numai obiectul ear pe subiectul (copil) de fel nu. Aci avea de a face numai cu cifra ca cu cel mai corespunzătoru semn pentru numărul abstract, și cu operațiunea abstractă științifică. Materia nu era împărțită după legea de dezvoltare a spiritului copilăresc, înălțându-se dela cele speciale la cele generale, ci numai după cum sta ea gata înaintea priceperii spiritului dezvoltat științifice, adică după cum era ea dezvoltată întreagă. Numarii curați și aplicații stăteau cătră olaltă de multe ori în contrastul cel mai mare. Acest period, în care aritmetica se începea cu aceea: Câte specii sunt? apoi se dedea definițiunile și se exercita până la bilioane, așa pretutindenea se începea cu definițiunile și reguli și se vorbea de sumanți și sume fără de a fi însumat vre-odată etc. — Acest period a trecut deși mai domnesce și astăzi pe aci și încă în foarte multe locuri.

Periodul al doilea 'l numim al subiectivității unilaterale. În acest period a apucat metoda o cale contrară: se considera adică numai subiectul, ear' obiectul de instruire se prezenta școlarului conform legilor psihologice. Cu aceasta se făcu progresul însemnat dela semn la lucru. Dacă mai înainte forma cifra, școpul întregii instruiți era acum numărul, ce se concepea și exploata în întreaga lui însemnătate pentru cultivarea formală a subiectului.

Însă precum se află de lipsă a trece dela un estrem la altul așa și aci luând în considerațiune subiectul, obiectul se neglijase mai cu totul. Deși spiritul copilului se neglijase cu totul în natura sa proprie, totuși materia din aritmetica fu delăsată în contrastele sale abstracte și omoritoare de spirit. De aceea și dezvoltarea spiritului subiectiv trebuî să producă numai o cultivare abstractă, pentru-că nu forma cu obiectul de instruire o unitate vie.

Respectându-se acum numai principii legii psihologice, cultura formală deveni într'un contrast mare față cu cultura materială. Latură materială a aritmeticii nu se priva ca școp și în consonanță cu școpul formal, ci numai ca mijloc. Deci ca se nu se facă lacune în procesul de dezvoltare al spiritului elevului, se separă calculul curat de cel aplicat, și din acest punct de vedere se și încercau

a separa sistematice casurile de aplicare de numărul curat. Prin urmare ambele perioade se pot caracteriza în următorul mod: Periodul dintâiu voia ca să se numai de un calcul cu cifre, pe când al doilea din contră recunoștea numai calculul verbal (în cap) și voia a adage calculul cu cifre sau în scris numai ca suplimen.

Cu aplicarea acestor contraste a început periodul al treilea. Acesta își lua asupra și a contopi latură subiectivă și obiectivă a instruiței prin metoda organică dezvoltată într'un întreg.

Din cele arătate până aci, deși foarte pe scurt, eu cred, că fiecare din D-Voastră s'a putut convinge, că atât numărarea, cât și calcularea după o metodă mai corespunzătoare s'a dezvoltat foarte încet și numai după mii de ani a ajuns la o sistemă mai bună.

Eată dară fazele prin cari a trecut aritmetica dela dezvoltarea ei primitivă și până în timpul de astăzi.

Arătându-vă deci istoria aritmeticii, cred că nu va fi de prisos acum a diserta tot cu această ocașiune și despre importanță, ce o are acest obiect de învățământ în școlă noaste elementare precum și despre metoda acestuia.

(Va urma).

Bursa de Viena și Pesta din 30 Octovbre 1880

	Viena	Pesta
Renta de aur	107.55	107.45
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orientat ung.	80.60	80.75
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	97.—	97.—
Oblig. de stat dela 1875 de alc drumului de fer orient. ung.	84.—	84.50
Împrumutul drumurilor de fer ung. Obligatiuni ung. de resumpărare pământului	122.75	122.75
96.—	96.50	
Obligatiuni ung. cu clausulă de sorșire	95.—	95.50
Obligatiuni urbariale temeșane	94.—	94.—
Obligatiuni urb. temeș. cu clausulă de sorșire	93.75	94.25
Obligatiuni urbariale transilvane	93.—	94.50
Obligatiuni urbariale croato-slavo-vice	96.—	—
Obligatiuni ung. de resumpărare deșecimii de vin	93.50	94.—
Datorie de stat austriacă în hârtie	72.—	71.90
Datorie de stat în argint	73.20	72.90
Renta de aur austriacă	57.15	57.—
Sorși de stat dela 1890	120.70	120.50
Ațiuni de bancă austro-ung.	814.—	813.—
Ațiuni de credit austr.	280.25	279.20
Ațiuni de bancă de credit ung. Sorși ungresci cu premii	248.—	247.—
108.—	108.50	
Sorși de regulară Tisei	107.50	108.10
Argint	—	5.63
Galbin	—	5.90
Napoleon	9.34 1/2	9.34
100 marce nemțesci	57.80	57.80
Lond (pe poliția de trei luni)	117.—	117.15

Economico.

Sibiu 29 Octovbre n. Pro hectolitru: Grâu n. 7.30-8.30; grâu scărare 6.50-8.50; scăară 5.80-6.20 Orz n. 4.10-4.50; Ovăs n. 2.-2.40 Cucuruz n. 2.00-3; Mălai n. 7.-8; Cartofi n. 1.60-2; Semănaș de câneapă n. 6.-7; Mazare n. 6.-7; Linte n. 9.-10; Fasole n. 5.-6. pro 50 chilo: Faină de pâne n. 6; Slănină n. 34-36; Unsoare de porc n. 36.-40; Săunbrut pro 50 chilo n. 15-16; Săun de luminări n. 24-25; Luminări desău 50 chilo n. 23-25; Săpun n. 18-20. Fân 50 chilo n. 0.80-1.; Câneapă pro 60 chilo n. 16-18. Lemne vârtose de foc pro metru cubic n. 3.25 Spirit pro grad 55-60 cr. pro chilo: carne de vită —46— cr.; Carne de vițel 35-45 cr. carne de porc 46-48 cr.; carne de berbec 24-26 cr.; ouă 10 de 20 cr.

Medias, 28 Octovbre n. Pro hectolitru: Grâu 7.-7.50; Grâu scărare n. 6.00-6.; Scăară n. 5.20-5.50; Ovăs n. 2-2.40; Cucuruz n. 2.50; Semănaș de câneapă n. 3.80-4.50; Fasole n. 5.-5.50 mazare n. —; Cartofi n. 1.50-1.60; Fân n. 1.20-1.40; cel vechiu; cel nou n. —; Câneapă n. 24-28; Slănină pro 100 chilo n. 63-66; unsoare de porc n. 66-70; Săun de luminări n. 36-50; Spirit pro grad cr. 11 1/2; carne de vită pro chilo 40 cr. carne de porc 48— cr. carne de vițel 46 cr.; carne de berbec 24 cr.; ouă 6 de 10 cr. Tărșul de ași se poate numi cel mai bun dintre toate câte au fost în anul acesta până acum, pentru-că numai piază dar și toate stratele laterale au fost pline îndesute cu carți de bucate. Timpul pentru anotimpul prezent se poate numi excelent.

Estras din foaia oficială „Budapesti Közlöny.“

Licitațiuni: în 30 Noem. și 30 Dec. imob lui Ioan Rinea și soți în Verșeni

(judec. cerc. Făgăraș); în 27 Noemvre imob. lui Gaorge Türk și soți în Sighișoara, (judec. cerc.); în 18 Noemvre și 18 Dec. imob. lui Ioan Giurca și soți în Chirleni (judec. cerc. Sărmășin); în 6 Dec. imob. lui Ioan George Spăck respect Ludovica Giebner în Selimber (trib. Sibiu); în 29 Noemvre imob. contelui Stefan Rhedy și contesei Ludovica Rhedy în Luci (trib. Oșorhei); în 24 Noemvr. și 24 Dec. imob. lui Carol Iacob în Deva (trib.); în 4 Dec. 1880 și 4 Ian. 1881 imob. lui Vasile Olda a în Săliste; în 7 Dec. 1880 și 7 Ian. 1881 imob. remasului după Ioan Beu și Maria Beu în Apoldul de sus (trib. Sibiu); în 15 Noemvr. și 15 Dec. imob. moștenitorilor minoreni după Stefan Balint în Horlozel (judec. cerc. Huedin); în 22 Noemvre și 22 Dec. imob. lui Iacob Sebestyen în Copoj; în 18 Noemvr. imob. soției lui Iosif Rata și soți în Sângiors (judec. cerc.); în 9 Noemvr. și 9 Dec. imob. lui Emeric Karcaza în N. Kagy (judec. cerc. Sekelyhid); în 27 Noemvre și 27 Dec. imob. lui Ioan Wardener în Șarș; în 29 Noemvr. și 29 Dec. imob. lui Vasile Warg a în Vesūd (judec. cerc. Sighișoara); în 4 Noemvr. imob. lui George Gra n a în Beclean (judec. cerc. Făgăraș)

gr. or. al tractului Hațeg, se deschide prin aceasta concurs cu termenul până la 2 Noemvre a. c.

Emolumentele sânt:

1. Porțiune canonică, pământ arătoriu și de fenaș 15 jugere pentru care contribuțiunea se va plăti dela comună;
2. Dela 110 fumuri de casă, — câte două ferdele cu curuz nesfârmat-cu tulleu — dela fiește care fum de casă — și câte o ți de lucru;
3. Tascsele stolare îndatinate și anumit statorite în sinodul parochial la 29 August a. c.

Doritorii de a compete la această parohie, au a-și adresa petițiunile lor instruate în sensul prescrișelor din stat. org. și dispozițiunilor privitoare congresuale din anul 1878 la subscrișul până la termenul sus aminit.

Hațeg 14 Septemvre 1880.

În conșelegere cu comitetul parochial.

Ioan Raț m. p., presb.

Nr. 161. 3-3

CONCURS.

Nr. 214-1880. 1-3

CONCURS.

Pentru ocuparea stațiunii de paroch în comuna bisericăscă gr. or. din Feleag (Magyar Felek) de clasa III se escrie concurs cu termenul până la 9 Noemvr. a. c. s. v.

Emolumentele sânt:

1. Casă parochială cu edificile economice și grădină de legumi de 1/2 juger;
2. Cimitierul din giurul bisericeii cu pomi;
3. Porțiune canonică de 2 1/2 jugere arătură și fenaș.
4. Dela 97 familii câte o ferdelă veche de bucate în grănțe și câte o ferdelă de ovės, câte o ți de lucru clac (de familie cu carul sau cu palmile).

Concurenții și vor adresa suplicele lor instruite conform prescrișelor legale la subscrișul în Paloș, p. u. Cohaln până la termenul sus arăt.

În conșelegere cu comitetul parochial.

Paloș, în 30 Septemvre 1880.

Teofil Gheaja m. p., adm. prot.

Nr. 168. 3-3

CONCURS.

Pentru ocuparea parohiei vacante din Streiu Sângeorgin cu filia Streiu Ohaba de clasa a III, în ppresbiteratul

Epilepsia (boala grea), sgarciuri, și casurile cele mai îndrșitnice, le vinde în timpul cel mai scurt după o metodă proprie numai mie și totdeauna cu succes, și în scris. Medic special Dr. Helmsen în Berlin N. W., Louisen Strasse 32. Sute s'au vindecate deja. [66] 2-24

A eșit de sub tipar și se află de vânzare în toate librăriile:

CĂLINDARUL BUNULUI ECONOM

pe anul comun 1881.

Întocmit de
D. Comșa și Eugen Brote.

Cu mai multe ilustrațiuni intercalate în text

Anul V.

Cuprinsul: Călin্দar inliian și gregorian cu scrăbitorile, zilele numere, evangeliile dumine cilor, resirșul și apusul soarelui, lungimea zilei. Cronologia. Piscălia. Anotimpurile. Sistemul plantar al soarelui. Cele douăspreșce zodii sau semne din calca soarelui. Regentul anului. Înțemeșii. Serăbtorile schimbătoare și posturile. Genealogia. Austro-Ungaria și toate celelalte state europene. Tărșurile: Transilvania, (în rënd alfabetic și cronologic) Ungaria, Bucovina și România. POSTA. Corespondențele telegrafice. Raportul între măsurile nouș și vechi. TIMBRE. Tabela de interese. Tabela comparativă a valorilor de bani din toate țările. SFĂTUITOR JURIDIC: Articoul de lege XLV: 1880 despre procedura, ce are să se urmeză în cauzele de regularea posesiunii în părțile transilvane a le țării. PARTEA ECONOMICĂ: Economia schimbătoare în grădina de legumi. Oaia merinos (cu 3 ilustrațiuni). Cereșoa simpei. Fragile (cu 6 ilustrațiuni). Grădina școlăii. Mașina de sămănat (cu 1 ilustrațiune). Cele șee porunci ale agriculturii. Grebla cu cai (cu una ilustrațiune). Trișorul (cu 1 ilustrațiune). Căt so sămănă pe un hectar? Timpul încolțirei și vegetațiunii la diversele plante agricole. Tabela despre mașinile agricole mai însemnate. Din care material căt vinars se estrage. Greutatea fructelor și semințelor mai îndatinate. Căt timp poartă animalele agricole. PARTEA BELETRISTICĂ: Codreana Sanzeana, povest. Scormon, noveli. Poesii. Umoristio (cu ilustrațiuni). Literatua agricolă. Insetate.

Prețul 45 cr. sau un leu nou.

Josif Drotleff.
Editorul călindariului bunului econom.
Sibiu, strada Cisnădiei Nr. 23.

[67] 2-3